

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 44) findes i tidenden sp. 1354, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 375).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om beregning af et reguleringspristal.

(Lovforslaget (nr. 93) findes i tillæg A. sp. 759, fremsættelsen i tidenden sp. 2679).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Kaj Andresen: Pristallet og dets anvendelse som lønregulerende faktor er jo ikke af ny dato. Allerede ved slutningen af første verdenskrig blev det bragt i anvendelse og har stort set været anvendt siden.

Formålet med pristalsregulering er så vidt muligt at sikre reallønnen inden for de gældende lønperioder. Om lønstigningerne i lande, der har haft en sådan pristalsregulering, har været anderledes end i de lande, hvor dette ikke har været tilfældet, er vel nok tvivlsomt. Overalt har lønstigningerne stort set fulgt stigningerne i leveomkostningerne. Der kan imidlertid ikke herske tvivl om, at virkningerne af pristallet her

har været, at der såvel på det private arbejdsmarked som i det offentlige gennem pristalsreguleringerne er sikret længere og roligere lønperioder, ligesom man har undgået alt for hyppige lovændringer for sociale ydelser.

Gang på gang har pristallets funktioner, dets virkninger og dets sammensætning givet anledning til drøftelse og undersøgelser. Det gælder, da daværende finansminister Thorkil Kristensen i 1951 nedsatte et udvalg med repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, for tjenestemændene, for den økonomiske sagkundskab og for centraladministrationen med departementschef Cohn som formand. Udvalgets opgave var at undersøge pristalsreguleringens virkninger på landets økonomi, og det afgav i februar 1952 en redegørelse til ministeren. Heri er også behandlet spørgsmålet om skatternes indgåen i pristallet.

Under behandlingen af lønningsloven i tinget i 1958 drøftedes ved udvalgsbehandlingen ret indgående pristal med og uden skatter. I betænkningen fra udvalget siges det i forbindelse med denne drøftelse — jeg citerer Folketingstidende for 1957-58, tillæg B. sp. 961 —:

„Finansministeren har givet udtryk for, at det ud fra flere synspunkter vil kunne være en fordel at anvende et pristal, hvori skatter og afgifter så vidt muligt ikke indgår, og det vil være muligt at beregne et sådant pristal.“

Det var daværende finansminister Kampmanns udtalelse til denne betænkning. Til at undersøge en sådan mulighed nedsattes derefter et udvalg, som afgav betænkning i februar 1960.

Ved beregning af pristallet er det nok noget mere kompliceret at beregne skattens andel end de andre dele. Mens bolig, brændsel, fødevarer og beklædning — for at tage de vigtigste ting — indgår efter en vis vægtfordeling, fastsat efter en forbrugsundersøgelse, så der til det beløb, hvormed de figurerer i pristallet, svarer en bestemt varemængde, er det ikke muligt at optage skattebeløbene som modsvarende bestemte ydelser, da disse ydelser ikke for den enkelte står i forhold til skattebeløbet.

Det forhold, der vel nok stærkest har influeret på opfattelsen af, hvorvidt det er rigtigt at bevare skatterne i pristallet eller

[Kaj Andresen.]
 ej, er dette, at der siden pristallets indførelse er sket en væsentlig ændring i skatternes funktion. Så længe skatterne, som det oprindeligt var tilfældet, alene var borgernes betaling for de ydelser, det offentlige gennem løsning af fællesopgaver stillede til rådighed, var det ganske rimeligt, at de indgik som andre priser ved pristallets sammensætning. Men sådan er det jo ikke mere. Gennem nogle år er der fra statens side søgt løst flere andre opgaver over skatterne — og vel især to.

For det første har man ad den vej foretaget en ikke uvæsentlig indkomstudjævning mellem befolkningsgrupperne. Betydelige beløb opkrævet gennem skatter er f. eks. overført til de ældre fra de yngre i samfundet via alderdomsforsorgen; det samme gælder til invalider, ligesom der gennem børnetilskudsordninger er overført indkomster til familier med børn fra andre grupper uden børn. Pengene til disse indkomstudjævninger med socialt sigte er taget gennem skatteopkrævningen, men det er hverken rimeligt eller logisk, at en sådan fordelingspolitik har indflydelse på lønniveauet. Oven i købet kan der i dette tilfælde være tale om, at en bevidst demokratisk politik modvirkes af pristalsvirkningerne.

For det andet er skattepolitikken, finanspolitikken, mere og mere blevet et middel i den almindelige økonomiske politik. Ved overskud eller underskud på statsbudgettet kan der gribes ind i aktiviteten i samfundet på den ene side for at modvirke inflations-tendenser eller hindre valutavind, på den anden side for at stimulere købekraften og derigennem øge aktiviteten og beskæftigelsen. Disse finanspolitiske midler, der ofte må foretrækkes for andre økonomiske midler, f. eks. rentepolitik, vil imidlertid, når de over skatteforhøjelser eller skattnedsættelser øver indflydelse på pristallet, modvirke selve indgrebenes hensigt.

Det er ikke mindst denne udvikling, der i vort nuværende samfund giver skatterne en helt anden placering end tidligere, og som gør det tvivlsomt eller urimeligt at bevare skatterne i pristallet.

Hertil kommer — og det fremgår bl. a. af en undersøgelse, som blev foretaget af pristalsudvalget af 1958, og som findes i udvalgets betænkning — at en sammen-

ligning mellem det nuværende pristal over en 5-årig periode, fra 1952 til 1957, og et pristal for samme periode, men uden skatter, viser, at de to pristal stort set udvikler sig efter samme linje. Tendensen i tallene er snarest den, at pristallet uden skatter ville stige stærkere end det gældende pristal. Jeg vil være tilbøjelig til at tro, at udviklingen siden 1957 vil vise den samme tendens med overvægt til det skattefrie pristal, og jeg vil gerne bede den højtærede økonomiminister oplyse, om der foreligger materiale herom for årene fra 1957 til 1962, eller om der i det hele taget kan siges noget om udviklingen i disse år.

Betænkningen af 1960, som indeholder en række af disse oplysninger, slutter ikke med nogen fælles konklusion, men et flertal, bestående af repræsentanter for organisationerne i udvalget og det ærede medlem hr. Holger Eriksen, udtaler efter at have erkendt skatternes ændrede betydning, at man kan tiltræde, at de direkte skatter går ud af pristallet, men at de indirekte skatter bibeholdes.

Det er naturligvis beklageligt, at de, der berøres af pristalsreguleringen, ikke har kunnet tiltræde det princip, som er det foreliggende lovforslags, nemlig at skatterne går helt ud af pristallet, i dette tilfælde af et reguleringspristal, der anvendes, hvor reguleringerne er fastsat ved lov, d. v. s. tjenestemændenes lønninger, honorarer og en lang række sociale ydelser. Men det må i denne forbindelse understreges, at en ordning, hvor den ene gruppe af skatter er med i pristallet og den anden ikke, er en særdeles uheldig ordning.

Vanskelighederne ved finanspolitiske indgreb gennem indirekte og direkte skatter er lige store, når der følger pristalsvirkninger efter. I adskillige tilfælde, hvor indgrebene er bragt i anvendelse ved afgiftslove, har staten da også måttet fastslå ved særlig lov, at de pålagte afgifter ikke skulle indgå i pristallet. Derfor har vi jo særpristallet. Disse manipulationer med et eksisterende pristal er absolut ikke ønskelige og styrker hverken tilliden til pristal eller lovgivning. Men deler man op i to slags skatter — én inden for og én uden for pristallet — vil det i fremtiden være særdeles vanskeligt at anvende finanspolitikken, uden at det fra en eller anden side vil kunne hævdes, at der

[Kaj Andresen.]
 er taget pristalsmæssige hensyn, enten at man har villet undgå eller har villet tilstræbe pristalsvirkninger. Vanskelighederne bliver jo heller ikke mindre, hvis der som foreslået af det nævnte flertal i hvert tilfælde skal tages stilling til, om en ny indirekte skat skal ind i eller uden for pristallet. Det er da også værd at bemærke, at Thorkil Kristensen-udvalget, hvor også organisationerne var med, om dette spørgsmål sagde — jeg beder om tilladelse til et citat —

„Udelades de direkte skatter af pristallet, kan lønmodtagerne teoretisk risikere, at lovgivningsmagten flytter en del af skatterne over fra indirekte skatter til direkte og således får pristallet til at gå ned, uden at skattebyrden bliver mindre.“

Det foreliggende lovforslag, som går ud på, at såvel direkte som indirekte skatter udgår ved beregning af et reguleringspristal for staten med udgangspunkt i 1963, er jo imidlertid et led i det politiske forlig fra i sommer, og mit parti kan anbefale, at også denne del af forliget nu gennemføres.

Der vil jo uvægerlig opstå visse problemer i forbindelse med det nye reguleringsstat, og en række lovændringer må til. Nu går jo skatterne ud. Jeg går ud fra som givet, at også børnetilskuddene, som jo modsvares i skatterne derved glider ud af pristalsberegningen. Det vil nok også være rimeligt at få oplyst nærmere, hvilke virkninger det i øvrigt kan medføre, f. eks. hvordan man vil vurdere eksistensen af to pristal som regulerende, et for det private arbejdsmarked og et for statens områder. Men det vil være mere naturligt, at drøftelsen af disse ting finder sted under udvalgsarbejdet.

Med de eksisterende beregninger for, at lønmodtagernes forhold næppe ville være forringet under et skattefrit pristal, og med nødvendigheden af at skabe mere konsekvens i finanspolitikken som økonomisk middel finder jeg også den saglige baggrund for lovforslaget tilstrækkelig, og jeg skal anbefale det til gennemførelse.

Henry Christensen: Jeg takker den højtærede økonomiminister for fremsættelsen af

lovforslaget. Det er vel det sidste af de forslag, der er en følge af aftalerne i det politiske forlig fra sidste forsommer. Jeg må måske sige, at det kunne af flere grunde have været ønskeligt, om lovforslaget var blevet fremsat noget tidligere. Vi drøftede dengang, om vi skulle gennemføre det i sommersamlingen, men enedes om, at det kunne vente til oktober. Nu er vi kommet helt hen i februar, inden lovforslaget fremkommer. Det er for det første ikke særlig rimeligt over for bl. a. arbejdsmarkedets parter, der jo nok kan forventes at måtte se på, hvordan dette spørgsmål rent praktisk løses, for det andet må man måske håbe, at ikke den samme sendrægtighed vil præge den højtærede minister ved behandlingen af en lang række af de andre økonomiske problemer, som han i øjeblikket og i den nærmest kommende tid vil være stillet over for.

Lovforslaget har jo stærke begrundelser. Det ærede medlem hr. Kaj Andresen fremhævede kraftigt, og jeg synes med rette, en lang række af de begrundelser, der er for lovforslaget, herunder vel ganske særlig den grund, at skatterne i en moderne økonomi i mange henseender opfylder andre formål end blot at betale statens driftsudgifter. Man kan somme tider diskutere, om man lejlighedsvis går for vidt; men at man i hvert fald anvender skatterne helt anderledes end i gamle dage, er en given ting.

Det andet hovedsynspunkt, der begrunder, at man bør tage skatter og afgifter ud af et pristal, som man bruger som reguleringsfaktor, er, at skatterne, hvad enten det drejer sig om de direkte eller de indirekte skatter, jo ikke er et udtryk for priset på bestemte varer. Hvad angår de indirekte skatter, er det jo sådan — som det også fremgår tydeligt af de sagkyndiges udtalelser i den betænkning, vi fik for nogle få år siden — at når borgeren køber en vare behæftet med indirekte afgifter, betaler han dels prisen for varen, dels et overskydende beløb, nemlig afgiften, der ikke har noget med varen at gøre, men anvendes af samfundet, af statsmagten, til helt andre formål. Derfor er det naturligvis rigtigt, at hverken de direkte eller de indirekte skatter bør medregnes i et pristal, der regulerer indkomster, lønninger og andet. Vi betragter derfor det, der her sker — foruden naturlig-

[Henry Christensen.]

vis, som opfyldelse af den aftale, der er truffet — som et fremskridt i den teknik, vi anvender på dette område.

Det blev sagt af det ærede medlem hr. Kaj Andresen — som det meget ofte siges — at hvis man for en bestemt periode — jeg tror, det ærede medlem nævnte 5 år — sammenlignede pristal beregnet med skatter og pristal beregnet uden skatter, ville det vise sig, at der ikke var nogen nævneværdig forskel; det ville måske oven i købet, som det ærede medlem sagde, være sådan, at pristal uden skatter kunne være lidt højere end pristal med skatter. Der er imidlertid grund til over for denne argumentation, der så ofte fremføres, at gøre opmærksom på, at den sammenligning, man foretager, er baseret på det, der rent faktisk har eksisteret, nemlig et pristal med skatter og de virkninger, som det har haft på priser, lønninger o. s. v., og deraf ser man jo blot, hvordan et pristal, der er påvirket af pristigninger — bl. a. fremkommet, fordi man har anvendt et pristal med skatter til regulering af lønninger og dermed omkostninger — ser ud. Man har intet sammenligningsgrundlag, der kan vise, hvordan det ville have set ud, hvis vi havde haft den situation, at skatterne ikke havde været med, hvorved vi havde undgået de virkninger, den økonomiske proces, som skyldes, at vi rent faktisk har haft et pristal, hvori skatterne var inddraget.

Man kan måske drage den konklusion af sammenligningen, at de regulerede grupper ikke i særlig grad behøver at frygte den ene fremgangsmåde fremfor den anden; men der er en ting, som vi ikke får belyst derved, nemlig den almindelige virkning, som et pristal, der regulerer alt muligt, har på selve inflationsudviklingen. Her er det efter venstres opfattelse sådan, at pristallet, således som det hidtil har virket, har bidraget til en inflatorisk udvikling, der ikke har hjulpet nogen grupper, og at det derfor ikke har været i nogen parts interesse, når det kom til stykket.

Vi betragter det, der her sker, som et fremskridt, men jeg vil dog gerne føje til, at selvfølgelig står det spørgsmål stadig åbent for alle, der ansvarsbevidst vil beskæftige sig med disse ting, om den form for automatisk regulering, vi anvender, over-

hovedet er en god form, om den tjener formålet og de parthers interesser, der har klynget sig så stærkt til den. Det mener jeg ikke den gør; jeg mener, at vi burde have anlagt andre vurderinger, som jeg ikke skal bringe ind i den drøftelse, der her finder sted. Jeg kan blot påpege og understrege, at det ud fra vort synspunkt er sådan, at man nu har fået klaret problemet under hensyntagen både til interesserede grupper og til samfundets økonomi. Vi har nået et fremskridt. Hvis man i en given situation benytter skatter enten til udgiftkrævende opgaver eller til at begrænse et forbrug, eller hvad man nu gør, kan man ikke være sikker på, at de $\frac{5}{6}$ eller de $\frac{9}{10}$ af befolkningen automatisk får lige så store indkomstreguleringer, som man havde ønsket.

Det er selvfølgelig et fremskridt, en rigtig ting, der her sker, og lovforslaget er så uangribeligt, synes jeg, som vel muligt; vi noterer dette fremskridt og hilser det med tilfredshed.

Dernæst vil det problem nu rejse sig: hvordan vil man så i praksis kunne anvende dette reguleringsgrundlag? Den højtærede minister har peget på, at vi i lovgivningen har seks forskellige pristal, der anvendes til at regulere forskellige i lovgivningen fastsatte ydelser, indkomster o. lign., og at det vil være rigtigt i det omfang, man vil have disse reguleringer, at de foretages på et så ensartet grundlag som muligt.

Der vil blive en række overgangsspørgsmål og lignende, og jeg går ud fra, at vi kan få lejlighed til at drøfte dem nærmere med ministeren i det udvalg, som jeg forstår vil blive nedsat.

Jeg skal med disse bemærkninger anbefale lovforslaget.

Gottschalk-Hansen: Uden at jeg på nogen måde føler trang til at henfalde i begejstring over, at en aftale respekteres, vil jeg dog ikke tilbageholde min tilfredshed med, at det foreliggende lovforslag er fremsat. Vi arbejder jo i øjeblikket her i det høje ting med et lovforslag, der tilsigter fritagelse for grundskyld og grundværdistigningsafgift for landbrugsejendomme og gartnerier, hvilket er et led i det forlig, der blev indgået i juni 1962, og i dag skal vi i overensstemmelse med det samme forlig i gang med en ændring af den måde, hvorpå pristallet beregnes. Jeg

[Gottschalck-Hansen.]

formoder derfor, at man også fremover punkt for punkt vil tilgodese og respektere samtlige aftaler, der blev indgået under det store forlig i sommeren 1962.

I virkeligheden er det et gammelt og vidt udbredt ønske, der imødekommes, når man nu tager skatter og afgifter ud af pristallet, et ønske, som i virkeligheden deles af mange tjenestemænd og lønmodtagere, fordi man finder det urimeligt og i relation til dem, der lever i frie erhverv, uretfærdigt, at disse poster indregnes i det lønregulerende pristal. Nu er det jo, som det allerede er sagt af de to tidligere ærede ordførere, ingenlunde sådan, at skatten altid er med til at forhøje pristallet, tværtimod, der kan påvises adskillige eksempler på, at det modsatte har været tilfældet; det afhænger nu engang af den procentuelle prisskydning inden for de forskellige prisområder. Men i princippet er det uheldigt og forkert, at udgiften til skat, det være sig direkte eller indirekte, indregnes i dette tal, og jeg kan fuldt og helt tilslutte mig den argumentation, der er fremført af de tidligere ærede ordførere.

Et pristal skal jo sige os noget om den gennemsnitlige prisbevægelse fra ét tidspunkt til et andet, det er et instrument, hvorpå man kan måle eller aflæse den gennemsnitlige prisskydning, der har fundet sted, og det har i virkeligheden intet som helst med skatter at gøre. Men det er et uhyre interessant tal, fordi det på en klar og utvetydig måde påviser den inflation, hvori vi lever. I januar måned 1954, altså det første kvartal efter at vi havde fået en socialdemokratisk regering, var pristallet, beregnet på 1914-basis, 376. I januar 1963 var det samme tal 512, altså en stigning på 136 points eller næsten 40 pct. Det fortæller os et og andet om det tempo, hvori pengenes værdi forringes, og det kan næppe komme ind under den milde inflation, sådan som vi oplever den og ser den ude i den øvrige verden. Vi har da også gennem det sidste år, året 1962, haft verdensrekord i pristalsstigning her i Danmark. Pristallet steg her i

landet mellem 8 og 9 pct., medens det i gennemsnit i hele den øvrige vestlige verden steg med knap det halve. Regeringen er ikke uden ansvar for denne udvikling.

Når vi nu skal til at ændre ved det lønregulerende pristal, så er det jo i virkeligheden kun en konsekvent videreførelse af en praksis, der, omend begrænset, blev indført i 1951, hvor man foretog visse fradrag i pristallet, nemlig for så vidt angår afgifter på øl, vin, spiritus og tobak, og senere, da sparebeviserne blev indført, også for disse områders vedkommende. Det er altså at tage skridtet fuldt ud, det man står i begreb med nu, og jeg kan på mit partis vegne tilslutte mig det foreliggende lovforslag. Jeg er dog enig i, at en udvalgsbehandling er nødvendig. Men jeg vil gerne have lov til at spørge den højtærede økonomiminister, om ministeren måtte være villig til at besvare nogle spørgsmål allerede nu.

For det første vil jeg gerne have oplyst, i hvor mange kommuner der skal indhentes prisoplysninger. Disses antal begrænses ifølge lovforslaget en hel del, og af hensyn til sikkerheden kan det have sin betydning, at man har så fyldigt et materiale som overhovedet muligt. Jeg vil derfor være taknemlig, om ministeren vil besvare dette spørgsmål.

Et andet spørgsmål. Vi arbejder i øjeblikket med en forbrugsundersøgelse fra 1955. Den må allerede nu siges at være forældet. Jeg vil derfor gerne spørge, om ministeren allerede på nuværende tidspunkt kan oplyse noget om, hvornår en ny forbrugsundersøgelse tænkes foretaget — og det må vel blive en naturlig konsekvens af en sådan undersøgelse, at der indføres en anden vægtfordeling. Dette sidste spørgsmål er måske bedst egnet til udvalgsbehandling, men hvis ministeren allerede nu kan oplyse noget derom, vil det have sin interesse.

Endelig vil jeg spørge, om ministeren også på nuværende tidspunkt er i stand til at oplyse noget om, hvor meget det nye reguleringspristal, som det jo kommer til at hedde, skal stige for at udløse en portion.

[Gottschalck-Hansen.]

Jeg har godt nok set i bemærkningerne til lovforslaget, at der inden længe vil komme lovforslag derom, det gælder jo forskellige områder: lønninger, pensioner, statstilskud og statsydelse, men det ville være interessant, om vi for den største af alle grupper, nemlig lønmodtagerne, allerede nu kunne få at vide, hvor mange points pristallet skal stige for at udløse en portion.

Jeg skal med disse ord takke ministeren for lovforslaget og på mit partis vegne tilsige en velvillig behandling af dette.

Aage Fogh: Jeg vil begynde med at anbefale det foreliggende lovforslag til vedtagelse. Ønsket om at få en ændring af pristallet er jo for så vidt af gammel dato. Hvis det kunne lykkes at nå til, at pristallet blev forenklet, således at almindelige mennesker kunne forstå det, ville det være en meget stor fordel, og det anser jeg altså det foreliggende forslag for at være, da man hermed stiller imod i stedet for de 6-7 pristal, vi har nu, at skulle kunne nøjes med 2. Jeg anser det også for at være en stor fordel, at både de direkte og de indirekte skatter udgår af pristallet. Jeg skal ikke argumentere meget herfor, men kan henvise til den betænkning, der blev afgivet i 1960. Jeg udtalte her på partiets vegne — det står side 17 i betænkningen afgivet af udvalget vedrørende lønregulering af pristal —

„På grundlag af de foretagne undersøgelser erkender jeg, at skattnernes indregning i pristallet ikke i de sidste år har haft nogen afgørende indflydelse på pristallets højde.

Da indregning af skatterne på forskellig måde har givet anledning til uro om pristallet, må jeg tilråde, at de direkte skatter og de indirekte skatter, hvis virkninger på varepriserne kan beregnes, udgår af pristallet.

Et pristal, der omfatter de indirekte, men ikke de direkte skatter vil kunne få uheldig indflydelse på vor skattepolitik, hvorfor det må frarådes.

Jeg kan derfor anbefale, at såvel de direkte skatter som de indirekte skatter, hvis virkninger på varepriserne kan beregnes, udgår af pristallet.“

Hermed er det altså sagt, at vi erkender, at på det tidspunkt, i 1960, viste de fore-

tagne undersøgelser, at skatterne ikke havde haft nogen afgørende indflydelse på pristallets højde. Jeg vil gerne i relation hertil gøre den bemærkning, at da vi på et tidligere tidspunkt — jeg tror, det var i 1952 — havde fået en lignende undersøgelse gennemført på foranledning af det ærede medlem hr. Pinstrup, der dengang var medlem af pristalsnævnet, viste denne undersøgelse, at hvis skatterne ikke var indregnet, havde pristallet været ca. 3 points højere. I en vis periode har skatterne altså haft væsentlig indflydelse, men de havde det ikke, da betænkningen af 1960 blev afgivet, og herudfra anbefaler vi altså, at man, så vidt det er muligt, fjerner såvel indirekte skatter som alle de direkte.

Der er imidlertid andre punkter i pristalsberegningen, der ligesom skatterne ikke modsvares af nogen bestemt ydelse, og jeg ville anse det for at være principielt rigtigt at fjerne alle den slags udgiftsposter fra pristallet. Jeg tænker her på kontingenter, forskellige bidrag o. lign. Det er jo helt givet, at ligesom skatterne ikke modsvares af en bestemt ydelse, modsvares kontingenterne heller ikke af nogen bestemt ydelse, og det vil derfor være nærliggende og rensende for pristallet, hvis de udgik. Jeg vil derfor gerne spørge den højtærede økonomiminister, om vi i udvalget kan se på, om ikke det skulle være rimeligt at fjerne disse ting fra pristallet. Jeg mener, det er det, men ønsker det gerne undersøgt nærmere.

Jeg vil også i tilknytning til det, der blev fremført af det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen, spørge, om den vægtfordeling, der i øjeblikket er i pristallet, nu også er rigtig med henblik på den tid, vi går i møde. Det gælder jo om, når vi nu skal til at lave pristallet om, at vi så får det på et grundlag, der anerkendes af så mange som muligt og ganske særligt anerkendes af den del af befolkningen, der skal benytte det. Hvad angår vægtfordelingen, kan det jo ikke nægtes, at der tid efter anden sker en forskydning. Jeg ved ikke, om der er sket en sådan nu, men jeg kunne tænke mig, at hvis vi f. eks. fik en stærkt stigende smørpris, så ville en del af forbruget gå over på margarine, og så ville det være rimeligt, at vægtfordelingen blev ændret. Der kunne ske noget lignende på andre om-

[Aags Fogh.]
råder; måske går nye varer ind i forbruget, og de måtte jo så indregnes i stedet for de andre, der går ud.

I det store og hele kan jeg imidlertid erklære mig tilfreds med det foreliggende lovforslag, og jeg håber, at vi får tid til en forholdsvis grundig udvalgsbehandling, fordi jeg af erfaring fra mange års arbejde i pristalsnævnet ved, at denne sag er ret indviklet at få drøftet helt til bunds.

Erik A. Jensen: Den sommerflirt, som i juni sidste år fandt sted mellem de såkaldt gamle partier, bragte jo — som så ofte før ved sådanne lette forbindelser — følger, så det kan vel diskuteres, om det resultat, der kom ud deraf, kan kaldes en lykkelig begivenhed. Den omstændighed, at barnet, i dette tilfælde det foreliggende lovforslag om beregning af et reguleringspristal, er kommet til verden en måned for tidligt, kan vel ikke begrunde et svagt håb om, at det ikke vil kunne overleve. Vi skal vel indstille os på, at der allerede er truffet foranstaltninger til at foretage det fornødne for at holde liv i afkommet, selv uden mit partis medvirken.

Forslaget er, som også anført i den højtærede økonomiministers bemærkninger til lovforslaget, et resultat af omsforliget i sommer, men når den samme minister netop ordret citerer det pågældende folketingsudvalgs betænkning, for så vidt angår udtalelsen om pristallet, hvori det hedder, at der udregnes et særpristal, hvorfor kalder ministeren det så i lovforslaget et reguleringspristal?

Det hedder videre i samme folketingsudvalgs betænkning vedrørende samme pristal:

„De nærmere regler herom foreslås fastlagt ved en ændring af tjenestemandsløven.“

Det har altså fra dette forlig været hensigten, at det omtalte særpristal kun skulle ramme tjenestemændene. Hvorfor siger § 1, stk. 2, så:

„Reguleringspristallet anvendes ved pristalsreguleringer, hvor sådanne er fastsat ved lov“?

Herved medtager man jo et større område end det, der er nedfældet i omsforliget,

således at dette lovforslag får virkninger for langt større grupper af lønmodtagere end det oprindeligt var meningen.

I lovforslagets § 3, stk. 1, sidste afsnit, siges der:

„Endvidere foretages så vidt muligt fradrag for told i priserne for vin, kaffe og te.“

Nu er det muligt, at denne vage formulering kan blive en fordel for lønmodtagerne, det ved jeg ikke; men det forekommer mig, at det ville være at foretrække, om loven klart og tydeligt sagde, hvad der skal foretages. Disse bløde og vage formuleringer er i alle tilfælde tjenestemændene udmærket kendt med gennem deres tjenestedommenter o. s. v., hvor der meget ofte — alt for ofte, synes vi — forekommer udtryk som „kan“, „bør“, „som regel“ o. s. v.

Sådanne vage formuleringer giver alt for ofte anledning til fortolkninger, der ikke altid er til fordel for dem, der mente at have en fordel ved bestemmelserne.

Endnu værre synes det mig at være, når love ikke taler et klart sprog. Dette gør sig gældende i § 4, hvor der tales om, at huslejen indregnes i reguleringspristallet efter indhentede oplysninger fra et udvalg af lejere eller ejere. Hvorfor siger den samme paragraf ikke: et udvalg af lejere og ejere?

Man får den tanke, at det pågældende materiale indsamles gennem den instans, der i det pågældende tilfælde er bedst. Noget sådant er der ikke grund til at give anledning til, det kan bringe mistro til loven, og det skulle da være det modsatte, man ville opnå.

Endelig vil jeg gerne spørge den højtærede økonomiminister: hvorledes skal § 6, stk. 2, forstås? Nu kan det godt være, at ministeren finder mit spørgsmål spidsfindigt, men jeg drister mig alligevel. Hvorledes afrundes pristallet, for så vidt det en dag udgør 106,5? § 6, stk. 2, siger kun, at pristallet afrundes til nærmeste hele tal. I det tænkte tilfælde kan man spørge: bliver det afrundet opad eller nedad?

Det var de bemærkninger, jeg kunne tænke mig at anføre til selve lovforslaget, og jeg vil så vende mig til det mere principielle.

Jeg ser, at ministeren i bemærkningerne til lovforslaget gør opmærksom på, at sta-

[Erik A. Jensen.]

tens tjenestemænd i overensstemmelse med gældende forhandlingsregler har været indkaldt til en drøftelse.

Nu er det vel nok et spørgsmål, om forhandlingsreglerne her har været fulgt, for jeg mener at have set, at centralorganisation I's formand, Peter Madsen, gør opmærksom på, at der ikke var noget at forhandle om, da det drejede sig om et diktat, der allerede var nedfældet i omsforliget. Hvad angår denne „forhandling“, som altså nu har fundet sted, stod der for øvrigt at læse i dagspressen, som om der ved forhandlingerne var opnået enighed mellem tjenestemændene og økonomiministeren. Det fremgik af pressen, at der, efter at der har været afholdt forhandling med tjenestemændene om en ændring til tjenestemandsløven, var opnået enighed mellem parterne om et nyt pristal. Det var imidlertid sket under protest med hensyn til de indirekte skatters udskillelse fra pristallet, og det gør da også den højtærede minister rigtigt opmærksom på i sine bemærkninger til lovforslaget.

De direkte skatter er jo intet problem. Såfremt de er faldende, skal de, når de medtages i pristallet, endog bevirke mindre dækning for den skete dyrtid; det fremgår klart af en meddelelse fra statistisk departement, der har beregnet, at et pristal uden skatter ville have bevirket en stigning på yderligere 5 points, hvilket ville have udløst 4 portioner reguleringstillæg i stedet for de 2, der nu er en realitet.

Nu er dette sidste måske ikke helt rigtigt, idet jeg, når jeg bruger denne oplysning fra statistisk departement, må gøre opmærksom på, at beregningen er sket i relation til de sidste 10 år.

Men hvad gør man, dersom skatterne stiger? Jeg tænker her på en overenskomst-situation, der bringer lønmodtagerne en lønfremgang — dersom noget sådant er muligt. Det følgende år vil de direkte skatter stige, uden at dette giver sig udslag i pristallet.

Derfor vil jeg allerede nu anmode den højtærede økonomiminister om, at det, sideordnet med det pristal, som efter dette forslag skal udregnes, bliver pålagt statistisk departement fortsat at beregne et pristal med skatterne indregnet, således at det

er muligt at se, hvilke virkninger de nye regler får.

Dersom man fjerner skatterne fra pristallet, fjerner man det værn, lønmodtagerne har, og det vil i denne forbindelse ikke spille nogen rolle, at man henviser til, at skatterne hidtil ikke har betydet noget. Fjerner man dette værn, mener jeg der vil være frit slag for at forholde lønmodtagerne deres andel af en dyrtids følger.

Jeg er vidende om, at formanden for Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund, hr. Alfred Petersen, i sine bemærkninger om pristal har sagt, at lønmodtagerne kun får dækning for ca. 60 pct. af den skete fordyrelse under en dyrtid. Efter lovforslaget bliver forringelsen endnu mere grel. Derfor må det være en naturlig følge, dersom man skraber pristallet som foreslået, at lønmodtagerne for det første må have krav på dækning, virkelig dækning, for den skete prisstigning og dernæst krav på langt hyppigere lønforhandlinger og kortere overenskomstperioder. Dette må vel i særlig grad gælde tjenestemænd og funktionærer, der ikke har nogen som helst mulighed for længelidning, højere honorarer, øgede avancer eller landbrugsstøtte.

Derfor må der også for tjenestemændenes vedkommende ændres i tjenestemandsløven, således at der åbnes mulighed for at optage forhandlinger med den højtærede finansminister, så snart det er påvist, at andre lønmodtagergrupper har opnået lønfremgang på den ene eller anden måde. I modsat fald vil der som under og efter anden verdenskrig atter opstå en forarmet og proletariseret tjenestemandssstand, og det er der vel ingen der har glæde af.

Der kunne anføres mangt og meget endnu, måske navnlig om vore alders- og invalidepensionister og de forringede vilkår, de efter dette lovforslag vil få, men da jeg af bemærkningerne til forslaget ser, at der vil blive udarbejdet forslag for bl. a. denne kategori af vore medborgere, skal jeg undlade dette.

Må jeg slutte med at sige, at det næsten forekommer mig at være hastværk, når lovens gyldighed og ikrafttræden er sat til 1. april i år. Der er for mig at se masser af problemer, som det udvalg, jeg altså kan regne med vil blive nedsat, må søge at kulegrave for at finde frem til alle de problemer,

[Erik A. Jensen.]

der ligger gemt i lovforslaget. Datoen den 1. april må da også afhænge af alle de løsninger, som presser på. Sammenfattende kan man vel sige, at man må vide, hvad den helhedsløsning, der tales så meget om, indebærer, før man kan sætte sig fast på en dato. Netop denne helhedsløsning indebærer måske en tanke om at dreje omsskruen en omgang, og hvad gør vi så med lønmodtagerne, når de ikke får dækning for bare denne del af de indirekte skatter? Vi nærer i alle tilfælde i mit parti overordentlig stor skepsis over for dette forslag, og vi vil i udvalget forbeholde os tid til at se på forslaget.

Jeg skal så til allersidst resumere vore betænkeligheder og de ændringer, der må til, for at mit parti finder, at der efter dette lovforslag kommer et pristal, som lønmodtagerne kan være tjent med. For det første må der skabes et pristal, som er fri for mistanke om, at der kan manipuleres med priser og deres beregning. For det andet må der stilles krav gennem dette pristal til større og retfærdig dækning for den skete varefordyrelse. For det tredje må der fortsat udregnes et pristal med skatter og afgifter, for at der kan drages sammenligning med det nye pristal, så vi kan se forringelserne. For det fjerde må der være sikkerhed for, at ikke omsen får en drejning opad kort efter at pristallet skulle være medtaget, og for det femte må der åbnes adgang for hyppigere lønforhandlinger og kortere overenskomster.

Det er sikkert ingen nyhed, at mit parti ikke er tilhænger af oms og anden varefordyrelse ad kunstig vej. Vi er heller ikke tilhængere af stigende takster og andre fordyrende foranstaltninger. Alt dette skal oplyses og undersøges, før mit parti kan tage stilling til lovforslaget. Vi vil ikke være med til at forringe forholdene for lønmodtagerne, heller ikke i kraft af en omsaftale.

Rimstad: Det af den højtærede økonomiminister her fremsatte lovforslag er efter vor opfattelse et fornuftigt lovforslag, som vi kan tilslutte os. Det er, som også omhyggeligt anført både i forslagets bemærkninger og i økonomiministerens fremsættelsestale, et led i sidste forårs forlig og hører altså til mellem dette mørke kapitels lysere sider.

Naturligvis er forslaget affødt af forliget om omsætningsafgiften, og for overhovedet at få nogen betydning, skal det efterfølges af en række lovændringer, som loves os snarest; lad os håbe, at de ikke blot kommer snarest, men også snart, for nødvendigheden af at holde skatter og afgifter uden for pristallet er stor, så stor, at omsætningsafgiften jo anskues som helt urimelig i store kredse af befolkningen, så længe denne nødvendighed ikke er realiseret.

Det må i øvrigt beklages, at man af tekniske grunde, som det udtrykkes, ikke kan holde beskatninger, som falder på transport, emballage, ejendomsværdier o. s. v., uden for pristalsberegningen. Kan dette virkelig være rigtigt? Man bør dog vist opfordre den højtærede økonomiminister til endnu en gang at se på dette spørgsmål, for det ligger jo sådan, at det statistiske departement med de pristalsberegninger, det gennemfører i dag, i stor udstrækning arbejder med gennemsnitstal, gennemsnitsværdier, og noget sådant burde vel også kunne gøres i dette tilfælde. Det ville antagelig bringe departementet ud over de tekniske vanskeligheder, som forhindrer, at det helt rigtige billede kommer frem her.

Vi kan altså støtte dette lovforslag, der er et fremskridt, som vi i den givne situation finder rigtigt og påkrævet.

Holger Eriksen: Jeg skal kun beskæftige mig med et eneste punkt i lovforslaget, til gengæld det vigtigste, nemlig det, der vedrører, at skatterne, også de indirekte, skal udgå af pristallet, og jeg skal straks erklære, at det er en bestemmelse, jeg ikke kan tiltræde.

Spørgsmålet har været rejst adskillige gange før, og i 1958 blev der som allerede anført nedsat et udvalg til at undersøge det nærmere. Et underudvalg inden for dette udvalg afgav senere en beretning, hvori man gik ind for, at de direkte skatter skulle holdes uden for pristallet, men derimod ikke de indirekte. Når man ikke ville holde de indirekte skatter udenfor, skyldtes det bl. a. en vis tvivl om, hvorvidt man var i stand til at fastslå disse afgifters vægt for pristalsfamilien. Man skriver bl. a., at det kan lade sig gøre, hvor der skal betales en bestemt afgift pr. mængdeenhed, og hvor afgiften erlægges med en procentdel af

[Holger Eriksen.]

varens detailpris, og så kommer det — jeg beder om tilladelse til et par enkelte citater —

„... og i visse tilfælde beregnes, såfremt afgiften erlægges med en nærmere angiven procentdel af prisen ved salg fra producent eller grossist.“

Altså, kun i visse tilfælde, når det drejer sig om en afgift i engrosleddet — og det er netop på det system, omsætningsafgiften hviler.

Den usikkerhed hos de sagkyndige, som her er kommet frem, er ikke blevet mindre af den grund, at man forud for gennemførelsen af omsætningsafgiften forsikrede, at den i forbindelse med visse ændringer i den direkte beskatning ingen pristalsvirkning ville få. Det sidste pristal har vist noget helt andet. Fejlen kan ikke ligge i beregningen af de direkte skatter, den er nemlig meget nem at foretage; den må ligge i beregningen af følgerne af omsætningsafgiften, hvilket bekræfter ekspertudvalgets tvivl, og man anfører også andre lande, hvor lønningerne på en eller anden måde er renset for personlige skatter, men derimod ikke for indirekte skatter. Det anføres, at man ikke kan se bort fra, at de indirekte skatter i modsætning til, hvad der er tilfældet for de personlige skatters vedkommende, af brugerne almindeligvis betragtes som en del af de pågældende varers og ydelsers priser; hvorfor den forståelse af pristallets værdi som lønregulator, der nødvendigvis må herske blandt lønmodtagerne, for at systemet kan praktiseres, vil kunne rokkes, såfremt de indirekte skatter tages ud af pristallet.

Det er et meget tungtvejende argument. Der er uro nok på arbejdspladserne, og man skulle nødig forstærke den ved at lave manipulationer med pristallet.

Den nævnte beretning fik tilslutning fra et flertal af udvalgets medlemmer, repræsenterende LO, Arbejdsgiverforeningen, tjenestemandorganisationerne, Fællesrådet for danske Tjenestemand og Funktionærorganisationer og Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionæreforeninger samt socialdemokratiet og i realiteten også repræsentanten for finansministeriet.

Man har anført, at det i og for sig ikke

betyder meget, om skatterne er med i pristallet eller ikke, og det er rigtigt, eller rettere sagt, det har været rigtigt. Tager man pristallet for januar måned, vil man, som det allerede er oplyst, finde, at det ville være 5,2 point højere, hvis det havde været beregnet uden skatter, og hvis det havde været beregnet uden de direkte, men med de indirekte skatter, ville det yderligere have været endnu 1,2 point højere.

Jeg har lagt mærke til, at det ærede medlem hr. Henry Christensen fremsatte en udtalelse om, at pristallet har haft en inflatorisk virkning. Hvis man stadig væk vil fastholde — og det bliver man nødt til — at et pristal med skatter har været lavere end et pristal uden skatter, kan man i hvert fald ikke bruge det som argument for, at skatterne nu skal tages ud. Det er i hvert fald ikke skatterne, der har været skyld i, at pristallet har haft en inflatorisk virkning, hvilket jeg for øvrigt vil benægte — men det er ikke tiden til at diskutere dette spørgsmål her.

I samme forbindelse bed jeg mærke i en udtalelse af det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen, der gik ud på, at vi havde verdensrekord i prisstigninger, og at regeringen ikke var uden ansvar derfor. Jeg går ud fra, at hvis man overhovedet skulle tage dette problem op, måtte det være ikke i forbindelse med pristallet, men med en økonomisk debat, og det vil sige, at det ligger helt uden for det emne, der her behandles. Jeg husker en folkekomedie, der hed „Capriciosa“; dér er der en person, der hedder Kakadu, og ligegyldigt hvad han vil sige, eller hvad han vil synge, kan han ikke komme til at sige andet end: den sømandsbrud har bølgen kær. Jeg går ud fra, at det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen har det på tilsvarende måde; ligegyldigt hvad det ærede medlem beskæftiger sig med, må der findes på et eller andet, så der kan siges noget nedsettende om regeringen. For øvrigt vil jeg i denne forbindelse gerne spørge, om der er noget forbavsende i, at man får en prisstigning, når man gennemfører en omsætningskat, når man forhøjer hjemmemarkedspriserne for landbrugsvarer meget stærkt. Det skal naturligvis give sig udslag i højere priser, men jeg går ud fra, at regeringen ikke har større ansvar herfor end i hvert fald oppositionspartierne.

[Holger Eriksen.]

Efter det lille sidespring vender jeg tilbage til denne påvisning af, at det i og for sig ikke har været således, at skatterne har øget pristallet, snarere formindsket det. Så kunne man naturligvis i denne forbindelse sige: ja men hvorfor i alverden vil man så lave om på det, hvorfor vil man så ikke lade det blive, som det er? Det ligger ganske simpelt i den omstændighed, at vel har det været således, men der er ikke spor garanti for, at det også vil blive sådan i den kommende periode, og kun, hvis man forudsætter, at det ikke vil have denne virkning i den kommende tid, er det, at man er interesseret i at lave om på det.

Sandheden er jo, at man ved fastsættelsen af den skattemæssige byrdefordeling i høj grad har skævet til pristallet. Man ville ikke risikere, at man fremmede dets vækst gennem skatteudskrivningen. Det har man det bedste eksempel på, da man gennemførte omsætningskatten. Hidtil har man holdt stærkt på, at det største tilskud skulle gives til de børn, der fulgte efter det første barn. Så pludselig gav man et meget stort tillæg til det første barn og intet tillæg til de følgende. Hvorfor? Fordi pristalsfamilien kun har ét barn og det gjaldt om for enhver pris at formindske pristalsvirkningen. Men med fjernelse af skatterne fra pristallet er der altså mulighed for at lave en helt anden byrdefordeling: tyngdepunktet lagt på de mindre indtægter, uden at dette får pristalsvirkning.

Lad mig med det samme sige, at jeg naturligvis ikke mistænker den siddende regering for at have den slags planer, men med forslagets vedtagelse giver man fri bane for, at en anden regering kunne gøre noget i den retning.

Man har også anført, at det er urimeligt, hvis man gennemfører skattemæssige foranstaltninger, der kun sigter på at nedbringe købekraften, og at arbejdere og funktionærer straks derefter får kompensation via pristalsreguleringen. Også dette forhold har det nævnte flertal inden for det udvalg, jeg før omtalte, imidlertid haft opmærksomheden henvendt på, idet det i betænkningen skriver:

„... lovgivningsmagten bør have mulighed for at holde de indirekte skatter eller ændringer heri, som udtrykkeligt

har til formål at regulere købekraften i samfundet, uden for det lønregulerende pristal, [og derfor] skal underudvalget foreslå, at dette som hidtil sker i henhold til derpå sigtende lovbestemmelser i de enkelte situationer.“

Det ligger vel i sagens natur, at skatter, der kun har til formål at påvirke købekraften, må være sådanne, der ikke indgår til dækning af de almindelige udgifter, men må gå til opsamling af en beredskabskapital.

Jeg havde den ære at være mit partis repræsentant i det nævnte udvalg. Jeg har ikke ændret den opfattelse, som jeg dengang med tilslutning fra mit parti gav udtryk for, og jeg må derfor gå imod lovforslaget, idet jeg føjer til, at begynder man at pille enkelte poster ud af et pristal, så er det ikke mere normen for de udgifter, en familie med en bestemt indkomst har, og desuden rummer det en risiko for, at man senere går videre ad den én gang betrædte vej. Hvordan tror man for øvrigt, man ville stille sig, hvis de kræfter, der går ind for, at der skal være frit spil med hensyn til fastsættelsen af huslejen i de ældre ejendomme, skulle få magt til at praktisere deres ideer? Det ville give en voldsom pristalsstigning, og det skulle aldeles ikke forbavse mig, om man så kom og sagde; ja men så må huslejen også holdes ude. Og hvis man engang skulle komme i tanker om at forhøje hjemmemarkedspriserne for landbrugsvarer, er det heller ikke udelukket, at en eller anden kunne få den idé, at også det måtte holdes uden for pristallet, men så har man jo ikke et pristal mere.

Det står naturligvis det private arbejdsmarkeds parter frit for at slutte overenskomst om, hvorledes de vil have deres lønninger reguleret, eller om de i det hele taget vil have en automatisk lønregulering. Samme frihed gælder ikke statstjenestemandene. Det er min opfattelse, at jo mindre man regulerer, jo hyppigere vil man komme ud for lønkrav i overenskomstperioden, og jeg må derfor fraråde vedtagelsen af lovforslaget, ligesom jeg vil stemme imod det ved tredje behandling.

Økonomiministeren (Kjeld Philip): Af fem af de seks ordførere er der blevet givet tilslutning til det lovforslag, jeg har fremsat, og jeg føler trang til at takke herfor. Jeg kunne

[Økonomiministeren.]

i mange henseender henholde mig til, hvad der er sagt af de fem ordførere, idet jeg kan være enig i det meste af det, der er sagt om lovforslaget. Der er også blevet sagt noget, der falder uden for lovforslaget; det er jeg ikke enig i alt sammen.

Jeg føler dog trang til vedrørende lovforslaget at understrege, at det for mig væsentlige er, at når vi nu engang skal have en pristalsregulering, og det går jeg ud fra, vi skal have mange år fremover, er det praktisk at have et tal til regulering, der ikke generer den finanspolitik, der nu engang føres. Finanspolitikken har bl. a. til opgave at foretage en vis påvirkning af den økonomiske udvikling, så at man sikrer så stabil en økonomisk udvikling som muligt, og det gøres bedst, dersom man ikke tager skatterne med ind i pristallet. Lad mig også tilføje, at jeg er tilbøjelig til at tro, at dersom vi kun havde den ene gruppe skatter med i pristallet, ville der ved valget af de finanspolitiske midler blive taget hensyn, som var sagen ganske ivedkommende.

Der er fra forskellig side blevet stillet spørgsmål til mig. Jeg skal forsøge at svare på dem.

Det ærede medlem hr. Kaj Andresen spurgte mig om udviklingen i et for skatter rensat pristal. Det ærede medlem nævnte, at man ifølge den betænkning, som har været omtalt flere gange, havde konstateret, at et sådant for skatter rensat pristal havde haft en stærkere stigning end det tidligere udregnede pristal. Det er jo rigtigt. Det ærede medlem spurgte mig dernæst, om man havde nyere erfaringer, og jeg kan hertil svare, at man har forsøgt at føre denne beregning à jour, og at resultatet heraf er, at den tendens, der var konstateret for en kortere årrække, viser sig stadig at være der. Det er stadig sådan, at et pristal af den type, som nu foreslås, har en stærkere stigning, ikke en meget stærkere stigning, men dog en lidt stærkere stigning end et pristal af de typer, vi i øjeblikket regner med. Det forekommer mig i øvrigt slet ikke at være ejendommeligt, at man i tider med en stærk vækst i nationalindkomsten og trods alt ikke fuldt så stærk en stigning i de offentlige udgifter får dette resultat.

Det ærede medlem spurgte mig end-

videre, om børnetilskuddene faldt bort ved beregningen. Det gør de. Børnetilskud er blevet betragtet som negative skatter, og når skatterne glider ud, må også børnetilskuddene glide ud. Dette er der naturligvis også taget hensyn til ved de beregninger, jeg just nævnte.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen var inde på nogle dybsindigheder om, at man jo ikke kunne vide, hvordan priserne havde udviklet sig, dersom et sådant reguleringspristal havde været gældende i den sidste halve snes år. Det er naturligvis rigtigt; vi kan aldrig vide, hvordan historien ville have udfoldet sig, dersom den havde været anderledes, men jeg kan kun sige, at jeg har svært ved at drage den konklusion, som jeg fik indtryk af at det ærede medlem drog, nemlig at prisudviklingen ville have været lidt langsommere i stigningen. Jeg tror sandt at sige, at pristallet nærmest i så fald var steget noget mere, men jeg tror, at vi her er inde i småtingsafdelingen, hvor variationerne er yderst små.

Jeg skal ikke komme synderligt ind på de økonomiske betragtninger, det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen fremførte. Jeg kan være enig med det ærede medlem hr. Holger Eriksen i, at de ikke havde meget med sagen at gøre. Jeg vil blot sådan for en ordens skyld sige, at hvis det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen sammenligner de hjemlige prisstigninger med prisstigninger i de lande, det er naturligt at sammenligne sig med, over så lang en periode, som det ærede medlem gjorde, nemlig en halv snes år, er der praktisk talt ingen forskel mellem de andre lande og os. Det ærede medlem kunne have valgt andre perioder og fået en forskel, men når vi tager en halv snes år, er der næsten ingen forskel. Om man så kalder det mild eller stærk inflation er et spørgsmål til diskussion, men der er i alt fald ingen grund til at sige, at vi har håret os anderledes ad end andre, for det har vi ikke.

Hvor mange kommuner vil vi indhente oplysninger fra? Jeg har fået oplyst, at man vil indhente oplysninger fra 195 kommuner, hvilket vel må siges at være et ganske pænt tal, når vi tager i betragtning, at vi har et sted mellem 80 og 90 købstæder her i landet.

[Økonomiministeren.]

Dernæst spurgte det ærede medlem mig — og det samme gjorde det ærede medlem hr. Aage Fogh — om man havde tanker om at gennemføre en ny forbrugsundersøgelse. Det har været under overvejelse internt, om man ikke skulle få en ny forbrugsundersøgelse foretaget. Man har underhånden været i forbindelse med de parter, der er mest interesseret heri, dem, reguleringen vedrører, og de har ikke vist nogen interesse for det. Derfor kan det godt være, man burde gøre det alligevel, og er der grund til det, vil jeg da gerne deltage i drøftelserne om dette spørgsmål i det udvalg, jeg regner med bliver nedsat.

Det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen spurgte mig, om man kunne sige noget om, hvor mange points der skulle til i det nye reguleringspristal for at udløse en portion. Nej, det kan man ikke. Det er noget, parterne aftaler ved deres overenskomstforhandlinger, og for tjenestemændenes vedkommende må det ordnes ved en ændring i tjenestemandsløven, som jo må komme, eller som sandsynligvis vil komme, og følgelig kan jeg ikke udtale mig om det. Man kan tænke sig, enten at antallet af points ændres, eller at størrelsen af portionerne bliver ændret, men dette er noget, der er overladt enten til parterne eller til den kommende lovgivning.

Så spurgte det ærede medlem hr. Aage Fogh mig, om kontingenter og foreningsbidrag skulle med i pristallet i fremtiden, og jeg er ganske enig med det ærede medlem i, at der her kan blive de samme statistiske problemer som ved skatterne. Så vidt jeg har forstået det, er det tanken, at disse ikke skal med fremover.

Det ærede medlem hr. Erik A. Jensen stillede mig en række spørgsmål. Et af dem synes jeg nok også hører hjemme i småtingsafdelingen, nemlig spørgsmålet om, hvorfor det skulle hedde reguleringspristal og ikke særpristal. Sagen er, at vi har noget andet, der hedder særpristal, og det er praktisk at have forskellige navne for for-

skellige ting. Det kan kun skabe forvirring at bruge det samme navn om forskellige ting.

Dernæst spurgte det ærede medlem, om forslaget får virkninger for videre grupper. Det afhænger ganske af, om disse videre grupper antager dette pristal eller ej, men det går jeg ud fra at de gør. Følgelig vil det sandsynligvis få virkninger for videre grupper, og jeg vil antage, at disse videre grupper vil være glade for at gå over til dette nye reguleringspristal. Om de, der skal betale, vil være så glade, ved jeg ikke, men de, der skal tage imod, vil sandsynligvis være det; det er nemlig rigtigt — hvad det ærede medlem hr. Holger Eriksen lige udtalte — at man kan ikke vide noget om, hvordan det vil gå i fremtiden, men vi ved noget om, hvordan det er gået i fortiden, og i fortiden, den sidste halve snes år, har det været således, at et pristal reguleret på det nye grundlag er steget, kun en bagatel, men dog steget mere end et pristal udregnet på det gamle grundlag. Når det begynder at gå op for folk, tror jeg, at det ærede medlem hr. Erik A. Jensens ustandselige talen om forringelse vil have meget svært ved at vinde genklang; for hvorfor i alverden regne med, at dette skulle betyde en forringelse? Vi kan som sagt ikke vide noget om, hvordan det vil gå i fremtiden, men i fortiden ville det for de menneskers vedkommende afgjort ikke have betydet nogen forringelse — tværtimod.

Det ærede medlem hr. Rimstad var noget misfornøjet med, at der var sagt, at man så vidt muligt — eller hvordan det nu var formuleret — skulle tage visse afgifter ud. Det ærede medlem mente, at det problem kunne let løses. Jeg kunne have lyst til at bede det ærede medlem om inden anden behandling at angive, hvordan det ærede medlem vil beregne benzinafgiftens andel i en skjortes pris. Denne skjorte er blevet transporteret som garn, som metervare og måske et par gange som færdig skjorte, og hver gang den har været ude at køre i

[Økonomiministeren.]

bil, er der løbet omkostninger på. Men hvordan beregne, hvor mange øre eller brøkdele af øre dette udgør? Jeg tror, det ville være rart at få dette at vide, og jeg ser frem til, at vi får en sådan beregning næste gang, dette spørgsmål er til debat.

Må jeg til sidst sige — dette er delvis et svar til det ærede medlem hr. Holger Eriksen — at ingen vil da lægge skjul på, at der er visse statistiske vanskeligheder forbundet med at tage de indirekte afgifter ud af pristallet. Der er visse tvivlsspørgsmål; jeg har netop nævnt et, hvor man har opgivet; der er andre, hvor det synes at være mere klart, hvordan man skal gøre det, men at der er tvivlsspørgsmål er givet. Der er i det hele taget tvivlsspørgsmål forbundet med beregning af sådanne pristal. Her må man gå frem efter det bedst mulige skøn, men det forekommer mig, at der er åbenbare fordele forbundet med at få skatterne ud, fordele af finanspolitisk art, fordele, der — hvad jeg nævnte i min indledning — vil bevirke, at det bliver noget lettere at føre en finanspolitik. Og en finanspolitik er jo et vigtigt led i vor tids økonomiske politik, et vigtigt led i bestræbelserne for på én gang at skabe valutarisk balance og undgå arbejdsløshed.

Det har været vort evighedsproblem, at vi har haft så svært ved samtidig at opnå disse to ting; jeg vil under ingen omstændigheder påstå, at man ved finanspolitik altid kan løse dette problem, men det er et middel, der kan være hensigtsmæssigt og hjælpe til at nå målet. Det er dog et overordentlig stort gode, at vi kan anvende sådanne midler, så vi kan komme noget nærmere til det, vi vel alle ønsker: til stadighed at have så stor produktion og så stor beskæftigelse som muligt uden af den grund at komme ud i valutariske vanskeligheder.

Erik A. Jensen: Jeg skal bare gøre den korte bemærkning, i anledning af at den højtærede minister sagde, at jeg ustandselig i mit indlæg talte om forringelse, at jeg begrundede dette med, at omsforliget i sommer jo absolut ikke havde det sigte at forbedre forholdene for lønmodtagergruppen, og da det foreliggende lovforslag er et barn af omsen, tillader jeg mig fortsat at have

den opfattelse, at også dette lovforslag, hvis det vedtages, vil betyde en forringelse, i hvert tilfælde indebære kimen til en forringelse.

Herméd sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Kaj Andresen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udførelse af jordbundsanalyser.

(Lovforslaget (nr. 92) findes i tillæg A. sp. 753, fremsættelsen i tidenden sp. 2603).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Chr. Thomsen: Det foreliggende lovforslag må siges at være en følge af udviklingen. Det er sådan i dag, at den dygtige landmand og gartner i stor udstrækning foretager jordbundsanalyser, forinden de giver deres jord de forskellige gødningsstoffer. Disse analyser danner således grundlag for brug af gødning til meget store værdier, og det er derfor afgørende, at de bliver foretaget rigtigt. Det har ikke altid været tilfældet; det virker f. eks. meget lidet betryggende, at de samme organisationer, som sælger gødning af forskellige stoffer, tilbyder landmændene og gartnerne at foretage gratis prøver. Det er en fremgangsmåde, der principielt ikke er egnet til at vække ret stor tillid.

Jeg finder det rigtigt, at landbrugsministeren fastsætter både taksterne, maksimaltakster, for, hvad det må koste at foretage disse prøver, og også fastsætter regler, således at det hele overgår til autoriserede virksomheder og til konsulenterne.

Jeg skal i øvrigt ikke her ved første behandling sige ret meget om lovforslaget som helhed — vi får vel i et udvalg lejlighed til at gennemgå de forskellige paragraffer.